

Dziedzictwo przyrodnicze Doliny Rospudy – edukacja ekologiczna

1. Charakterystyka Doliny Rospudy

Źródła Rospudy znajdują się na terenie Mazur Garbatych, na obrzeżach Puszczy Romnickiej, niedaleko Gołdapi. Przepływa ona przez m.in. gminy: Filipów, Bakalarzewo, Raczki, Nowinkę. Obszar Doliny Rospudy obejmuje powierzchnię 25250 ha. Rzeka Rospuda ma około 102 km długości. Przepływa przez jeziora: Czarne, Rospudę Filipowską, Kamienne, Garbaś, Sumowo Bakalarzewskie, Okrągłe, Bolesty i Rospudę Augustowską. Płynie poprzez typowy krajobraz polodowcowy – w górnym i środkowym biegu (gminy Filipów i Bakalarzewo) wśród pól, wąską doliną porośniętą drzewami lub małymi lasami, przez jeziora rynnowe i ozy tzw. długie, kręte wzgórza oraz w dolnym biegu rzeki (gmina Raczki) – płaskie powierzchnie sandrowe. Jest obszarem cennym pod względem przyrodniczym ze względu na występujące tu torfowiska wysokie, niskie oraz przejściowe tzn. nie było w tym miejscu działalności człowieka, nie przeprowadzano melioracji. Dzięki temu mają one wysoki stały poziom wody, co przyczynia się do tego, że nie zarastają one krzewami ani drzewami. Torfowiska są zasilane wodami przepływającej rzeki i wodami podziemnymi wypływającymi pod ciśnieniem z warstw wodonośnych, które są bogate w wapń, ale ubogie w fosfor i azot. Są to warunki dla roślin unikatowych w skali kraju, przede wszystkim storczyków – 20 przedstawicieli na terenie doliny. Stanowisko jednego z nich –miodokwiatu krzyżowego jest jedyne w Polsce. Gatunek ten został wpisany do Polskiej Czerwonej Księgi Roślin. Występowanie torfowisk, gdzie nie było ingerencji człowieka jest rzadkością w tej części Europy. Z tego też powodu Dolina Rospudy została objęta ochroną Natura 2000. W Dolinie Rospudy można spotkać rzadkie gatunki roślin, które zostały objęte ochroną – wspomniane storczyki: krwisty, plamisty, wielosił błękitny, lilię złotogłów, obuwik pospolity. Występuje na tym terenie wiele chronionych gatunków zwierząt: trzmielojad, błotniarka, żuraw, głuszec, orzeł bielik, orlik krzykliwy, bocian czarny a spośród ssaków: bobry, łosie, wydry, wilki, trzy gatunki nietoperzy (nocek rudy, karlik krzykliwy, mroczek pozłocisty).

2. Ścieżka Ekologiczna Bakalarzewo

Ponieważ Dolina Rospudy leży w obszarze chronionym Natura 2000, gmina Bakalarzewo dzięki napisanemu projektowi, pozyskała pieniądze z Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Białymstoku. Projekt dotyczył utworzenia ścieżki dydaktyczno-ekologicznej. Został on zatwierdzony i wdrożony do realizacji.

W nauczaniu, szczególnie przyrody i biologii, ważny jest bezpośredni kontakt z naturą. Wiedza wówczas łatwiej jest przyswajana, zajęcia w plenerze są bardziej atrakcyjne. Uczniowie w warunkach naturalnych mogą prowadzić obserwacje, badania. Ścieżka więc została zaprojektowana tak, by można było wykorzystać ją na lekcjach przyrody w szkole podstawowej oraz biologii w gimnazjum. Ma pomóc nauczycielom w realizacji celów ogólnych edukacji ekologicznej, a mianowicie poznać najbliższe środowisko, rozbudzić ciekawość nim, zachęcić do troski o przyrodę, do aktywnej obecności we własnym środowisku.

Początek ścieżki jest około 150 m od głównej drogi Suwałki-Olecko. Jadąc od Bakalarzewa należy skręcić w lewo w kierunku Nowej Wsi.

Pozyskane fundusze, jak również wkład finansowy gminy pozwolił nam na postawienie witacza, który jest początkiem ścieżki. Zostało umieszczonych dziesięć tablic gatunkowych roślin, które można spotkać na ścieżce z krótkim ich opisem. Możemy dowiedzieć się o ich wymaganiach życiowych, zastosowaniu w ziołolecznictwie, jak również ich funkcji w środowisku, w którym występują. Poza tym zostało umieszczonych pięć tablic informacyjnych o organizmach występujących w całej dolinie z zaznaczeniem gatunków chronionych, w układzie systematycznym, czyli od organizmów najprościej zbudowanych po organizmy najbardziej złożone: bezkręgowce, ryby, płazy, ptaki i ssaki. Na jednej z tablic zostały przedstawione organizmy, które są wskaźnikami czystości wód. Tak więc na zajęciach można dokonać takiego badania. Dwie z tych tablic są umieszczone w wiacie dydaktycznej. Wiata została zaprojektowana z myślą o zajęciach terenowych, w której można opracować swobodnie materiał zebrany na wycieczce, zrobić notatki. Wiata również może służyć jako miejsce odpoczynku turystom, ponieważ jest w pobliżu rzeki, a często są tam spływy kajakowe. Przy okazji będzie zachętą do bliższego poznania terenu gminy Bakalarzewo, jak i całej doliny. Będą w niej znajdowały się ulotki promujące Dolinę Rospudy. Mam nadzieję, że utworzona ścieżka przyczyni się do promocji Bakalarzewa. W powiązaniu z miejscami mówiącymi o historii naszej miejscowości, Bakalarzewo będzie jeszcze bardziej

atrakcyjne pod względem turystycznym. A dzięki ścieżce turyści zdobędą wiedzę o unikatowym charakterze doliny Rospudy.

Bakałarzewo i jezioro Sumowo widziane z lotu ptaka. Fot. Karol Kwiatkowski, 2015.

Ścieżka Ekologiczna Bakalarzewo. Fot. Tomasz Naruszewicz, 2015.

